

ДОСТУПНІСТЬ:

Участь ГОІ у побудові сталого та інклюзивного суспільства

Інформаційний бюлетень, випуск № 2

Даний бюлетень присвячений висвітленню кращого досвіду залучення громадських організацій осіб з інвалідністю (ГОІ) до процесів прийняття рішень на національному та місцевому рівнях в рамках реалізації програми «Національне партнерство – узгоджена доступність».

Принцип участі кожної людини, в тому числі з інвалідністю, в громадському житті закріплений в багатьох міжнародних документах з прав людини, які підписані та ратифіковані Україною.

Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю закріплює обов'язок держави тісно консультуватись з особами з інвалідністю та активно залучати їх (пункт 3 ст. 4) до процесу прийняття рішень, а також до процесу моніторингу (пункт 3 ст. 33)

Держави-учасниці повинні приділяти особливе значення поглядам людей з інвалідністю через їх представницькі організації, підтримувати потенціал і розширення повноважень таких організацій і гарантувати, що пріоритет надається з'ясовуванню їхніх поглядів у процесі прийняття рішень.

Нічого для нас без нас – лозунг, який увійшов в життя людей з інвалідністю і означає, що всі рішення, які впливають на їхнє життя, повинні прийматися за повної та безпосередньої участі людей з інвалідністю.

«Тісно консультуватися і активно залучати» осіб з інвалідністю через організації, що їх представляють, є зобов'язанням з міжнародного права прав людини, яке вимагає визнання передбаченої законом здатності кожної людини брати участь у процесах прийняття рішень на основі її особистої самостійності та самовизначення. Консультації та залучення до процесів прийняття рішень з метою здійснення Конвенції та інших процесів прийняття рішень повинні охоплювати всіх осіб з інвалідністю...» .

Загальні зауваження № 7 Комітету ООН з прав осіб з інвалідністю

ІНКЛЮЗИВНЕ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ

“Повну та ефективну участь слід розуміти як процес, а не як окрему разову подію»

Комітет ООН з прав осіб з інвалідністю

овна та ефективна участь:

- передбачає включення людей з інвалідністю до різних органів, рад, комітетів що приймають рішення на місцевому, регіональному, національному рівнях.
- може стати інструментом трансформації для соціальних змін і сприяти активній діяльності та розширення прав і можливостей всіх людей.
- зміцнює здатність організацій людей з інвалідністю відстоювати свої права та вести переговори;
- надає можливість людям з інвалідністю більш впевнено висловлювати свої погляди, реалізовувати свої прагнення;
- призведе до більшої ефективності та рівноправного використання державних ресурсів, що покращить життя цієї групи населення та громади/ суспільства в цілому;
- покращить прозорість та підзвітність дій держави.

Організації осіб з інвалідністю – організації, в яких більшість (як мінімум половина) особи з інвалідністю та в яких керівну, провідну та директивну роль відіграють люди з інвалідністю (CRPD/C/11/2, додаток II, пункт 3). Діяльність таких організацій має базуватись на принципах і правах, визнаних у Конвенції, виявляти готовність їх дотримуватись і повністю впроваджувати (CRPD/C/GC/7, пункт 11).

Поняття «**інклюзивне прийняття рішень**» означає підхід, за якого формування інклюзивної політики та прийняття рішень активно залучають тих, на кого вони впливають безпосередньо.

Інклюзивний підхід до прийняття рішень виник як провідний фактор у забезпеченні рівності усіх людей, в тому числі осіб з інвалідністю. За умов його дотримання політика та послуги, що запроваджуються з метою захисту прав людей з інвалідністю, формується з урахуванням досвіду тих, на кого вони спрямовані. Лаконічний його зміст: «нічого для нас без нас».

Чимало бар'єрів, з якими доводиться зустрічатися людям з інвалідністю, існують лише тому, що вони не залучалися до процесу формування політики та послуг, які впливають на їхнє життя. Якщо позбутися цих бар'єрів, то користь отримають не тільки люди з інвалідністю та їх родини, а загалом суспільство.

УЧАСТЬ ЛЮДЕЙ З ІНВАЛІДНІСТЮ ТА ЇХ ОРГАНІЗАЦІЙ В ПРОЦЕСІ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ

Участь людей з інвалідністю та їх організацій в процесі прийняття рішень в усіх сферах суспільного життя і на всіх рівнях державного управління підвищує ефективність заходів, що вживаються на цій царині, сприяє формуванню демократичного, гуманного, відповідального суспільства.

Користь отримують не лише люди з інвалідністю, але й економіка та суспільство в цілому:

- зменшується кількість несприятливих умов, бар'єрів для всіх членів суспільства, в тому числі осіб з інвалідністю;
- посилюється вплив громадськості та підвищується відповідальність посадових осіб;
- створюються умови для особистого внеску кожного громадянина у розбудову суспільних відносин;
- відбувається економія коштів;
- забезпечується можливість для ширшого користування послугами людьми з інвалідністю;
- підвищується якість послуг;
- ефективність політики та послуг зростає завдяки активному залученню до їх розробки та впровадження «експертів з досвідом» – осіб з інвалідністю;
- накопичується більше корисної та професійної інформації;
- фахівці та посадові особи отримують нові знання з питань інвалідності;
- люди з інвалідністю одержують більше знань щодо своїх прав та можливостей їх реалізації, стають краще поінформованими та впевненими;
- формується інклюзивне суспільство.

МЕЙНСТРІМІНГ ІНВАЛІДНОСТІ

“Повну та ефективну участь слід розуміти як процес, а не як окрему разову подію»

Комітет ООН з прав осіб з інвалідністю

Мейнстрімінг інвалідності (mainstream (з англ.) – головний потік) – комплексний підхід, що враховує різні інтереси та надає рівні можливості особам з інвалідністю, забезпечує їх включення у всі сфери життєдіяльності. Їх потреби мають бути враховані вже на початку процесу формування політики, законодавчих ініціатив, програм, стратегій, планів тощо, а не розглядатися в межах спеціальних програм, спеціальних стратегій.

Мейнстрімінг дає змогу реалізувати прагнення до рівності у правах і можливостях людей з інвалідністю як повноправних членів суспільства, які мають брати активну участь в процесах його розвитку. Це ефективний та дієвий спосіб не допустити фактів дискримінації.

Концепція мейнстрімінгу інвалідності передбачає оцінку стану дотримання прав людей з інвалідністю на всіх рівнях державних інституцій. Комітет ООН з прав людей з інвалідністю визначає шість основних напрямків мейнстрімінгу:

- впровадження питань залучення людей з інвалідністю до суспільного життя за свідчує ступінь відповідальності всієї державної системи;
- залучення є обов'язковою умовою визначення відповідних механізмів звітування та моніторингу, починаючи з початкових етапів;
- проведення дослідження у різних сферах за участю людей з інвалідністю з метою отримання достовірної інформації щодо існуючих проблем;
- наявність політичної волі та її практичного втілення з метою забезпечення відповідних ресурсів, включаючи людські та фінансові;
- обов'язковість участі людей з інвалідністю у процесах прийняття рішень на усіх рівнях;
- включення не заміщує і не зменшує потреби існування та розробки спеціальних програм для людей з інвалідністю, а також відповідного законодавства.

ЗАЛУЧЕННЯ НАІУ ДО ПРОЦЕСІ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ

деякі приклади залучення НАІУ (в рамках реалізації Програми) до обговорення та надання пропозиції до законодавчо-нормативних актів з питань доступності:

- **Комунальному підприємству «Київський метрополітен»** наданні пропозиції відносно безпечності перевезень у метрополітені осіб з інвалідністю на кріслах колісних з електричним приводом.

- **Філії «Вокзальна компанія» АТ «Українська залізниця»** надані зауваження та рекомендації щодо технічних вимог до піднімальних платформ (вертикальні для посадки/висадки пасажирів у вагон або з нього) та крісел колісних, які планує закупити АТ «Українська залізниця».

Запропонували технічні, якісні та кількісні характеристики або їхній еквівалент, відповідно до Регламенту № 107 Європейської економічної комісії уніфіковані положення що стосуються офіційного затвердження транспортних засобів категорій М2 або М3 у відношенні їх загальної конструкції

- **Національному Агентству України з питань державної служби (НАДС)** надані пропозиції щодо проєкту наказу «Про затвердження Методики забезпечення осіб з інвалідністю, які бажають взяти участь у конкурсі на зайняття посад державної служби, розумним пристосуванням» відповідно до Порядку проведення конкурсу на зайняття посад державної служби, затвердженого постановою КМУ від 25.03.2016 № 246.

- **Міністерству економіки України** надані пропозиції та зауваження до проєкту Закону України «Про безпеку та здоров'я працівників на роботі» щодо врахування аспектів інвалідності, а також запропоновано закріпити такий обов'язок органів влади в усіх статтях проєкту Закону, якими передбачається проведення консультацій з організаціями людей з інвалідністю

- **Міністерству юстиції України** надані пропозиції до проєкту розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії реформування пенітенціарної системи до 2026 року та затвердження плану заходів на 2022–2024 роки щодо її реалізації» щодо забезпечення доступності умов доступності приміщень та прилеглої території установ виконання покарань та слідчих ізоляторів відповідно до державних будівельних норм; навчання та підвищення кваліфікації працівників установ виконання покарань та слідчих ізоляторів з питань, що стосуються осіб з інвалідністю та ін.

- **Міністерству розвитку громад та територій** щодо проєкту наказу Міністерства розвитку громад та територій «Про затвердження змін до Порядку розроблення проєктної документації на будівництво об'єктів» та ін.

УЧАСТЬ В РОБОЧИХ ГРУПАХ, НАРАДАХ

Участь в робочих групах, нарадах на національному та місцевому рівнях щодо покращенню ситуації з питань доступності взяли представники та представниці громадських організацій осіб з інвалідністю з 20-ти областей України.

Наприклад, на постійній основі організації - члени НАІУ брали участь у:

- засіданнях Комітетів Верховної Ради України;
- панельних дискусіях з питань реалізації прав осіб з інвалідністю (МОЗ, МОН, Мінсоцполітики, Мінрегіон, Мінцифри та ін);
- засіданнях робочої групи ЦВК та ін;
- виїзних засіданнях обласних комітетів доступності;
- засіданнях Технічної Ради Укравтодору; КП "Київський метрополітен";
- робочих нарадах з представниками АТ «Укрзалізниця» та ПАТ «Крюківський вагонобудівний завод» (КВБЗ).

Що сприяло в подальшому:

- залученню консультантів з інвалідністю до процесів прийняття рішень стосовно стратегій і програм з питань доступності на місцевому та національному рівнях;
- підвищенню активності комітетів доступності;
- підвищення компетентності представників/ць ГОІ з питань формування інклюзивної політики на місцевому рівні та національному рівнях;
- залученню до обговорення та підготовки обласних Планів заходів на 2021 і 2022 роки щодо реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року; Національного плану дій;
- сприяння формуванню єдиного бачення питань доступності, відповідно до ст. 9 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю та ін.

МОНІТОРИНГ ПИТАНЬ ДОСТУПНОСТІ

Аудити доступності – інструментарій, який допомагає виявити існуючі бар'єри та надати рекомендації щодо їх усунення.

Використовується в різних країнах для моніторингу питань доступності в архітектурі, транспорті, ІКТ, комунікації, послугах, веб доступності тощо. Одним з інструментів аудиту доступності є Анкета доступності, яка вперше в Україні була розроблена Ярославом Грибальським, консультантом з доступності НАІУ, за підтримки консультантів з інвалідністю з Канади та європейських країн більше ніж 15 років тому.

Анкета доступності не є сталим інструментом, вона може змінюватись зі зміною стандартів та норм доступності, розробляється під окрему сферу доступності. Незмінним є участь осіб з інвалідністю в підготовці опитувальників, безпосередньому проведенні аудиту доступності, підготовці рекомендацій.

У 2018 році за підтримки ООН Жінки Національна Асамблея людей з інвалідністю України розробила методiku проведення гендерних аудитів доступності, яка сьогодні рекомендована ООН Жінки для використання в різних країнах.

В рамках реалізації проекту «Національне партнерство – узгоджена доступність»:

- Проведено **45 аудитів архітектурної доступності** (з них 38 об'єктів «Великого будівництва») в 15 областях: Вінницька, Дніпропетровська, Донецька, Житомирська, Запорізька, Івано-Франківська, Львівська, Миколаївська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Харківська, Херсонська, Черкаська, Чернівецька.
- Проведено **25 гендерних аудитів доступності** в 4 областях Волинська, Сумська, Херсонська, Чернівецька (13 бібліотек і 12 медичних закладів).

Аудити доступності:

- проходили за сприяння місцевих органів влади;
- надали можливість оцінити існування бар'єрів, які зменшують доступ та участь осіб з інвалідністю;
- проходили за безпосередньої участі людей з інвалідністю.

Після проведення аудитів доступності підготовлені рекомендації по кожному об'єкту з якими ознайомлені адміністрація закладів та місцеві органи влади.

За результатами гендерних аудитів доступності підготовлено 25 Планів доступності, які допоможуть поетапно усунути виявлені бар'єри.

ПРИКЛАДИ ОБСТЕЖЕНИХ ОБ'ЄКТІВ

Бюлетень

«ДОСТУПНІСТЬ: КРОКИ ДО ЗМІН»

Розповідає про участь людей з інвалідністю у вирішенні питань доступності; про зміни, які відбувалися з часів незалежності України до сьогоднішніх днів завдяки залученню та включенню громадських організацій осіб з інвалідністю до процесів прийняття рішень на усіх рівнях.

Завантажуйте

Комунальний заклад «Гімназія №24 Вінницької міської ради». м. Вінниця, Об'єкт «Великого будівництва»

Примальне відділення Чернівецької обласної клінічної лікарні м. Чернівці Об'єкт «Великого будівництва»

Примальне відділення КНП «Бердичівська міська лікарня» Бердичівської міської ради

Дитячий навчальний заклад с. Старі Кодаки, Дніпровського району, Дніпропетровської області Об'єкт «Великого будівництва»

Івано-Франківський обласний перинатальний центр

На фото зліва: Виїзне засідання Комітету доступності Львівської міської ради. Під час якого відбулася демонстрація інноваційної гідравлічної платформи-ліфта унікальної культурної і архітектурної спадщини Львова - Церкву-музей Бл. Климента Шептицького

Громадська спілка «Всеукраїнське громадське об'єднання «Національна Асамблея людей з інвалідністю України»

01030, м. Київ, вул. Рейтарська, 8/5А, к. 110
Тел: (044) 279-61-82
Факс: (044) 279-61-74
office-naiu@ukr.net
www.naiu.org.ua

Національна Асамблея
людей з інвалідністю України
www.naiu.org.ua

Бюлетень «Доступність: Участь ГОІ у побудові сталого та інклюзивного суспільства» випущено в рамках Всеукраїнської програми «Національне партнерство – узгоджена доступність», що перемогла в конкурсі з визначення програм (проектів, заходів), розроблених громадськими об'єднаннями осіб з інвалідністю, для виконання (реалізації) яких надається фінансова підтримка за рахунок коштів Державного бюджету України.